

Přihlášená pohledávka a smír

Stejného výsledku jako zpětvzetím přihlášky pohledávky dle § 178 odst. 2 insolvenčního zákona může být dosaženo i uzavřením smíru v incidenčním sporu dle § 159 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona, tedy v incidenčním sporu o pravost či výši přihlášené pohledávky, a jeho následným schválením. Je-li takový smír uzavřen (a schválen) a činí-li zjištěná výše pohledávky méně než 50 % její původně přihlášené výše, nedochází tím k naplnění podmínek pro uplatnění některé ze sankcí dle § 178 odst. 1 insolvenčního zákona (s výjimkou případné aplikace § 182 insolvenčního zákona).

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky č.j. 29 NSČR 17/2020-P1-31 ze dne 28.1.2021)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v insolvenční věci dlužnice V. K., narozené XY, bytem XY, vedené u Krajského soudu v Brně pod sp. zn. KSBR 45 INS XY, o přihlášce pohledávky věřitele č. 1, o dovolání věřitele č. 1 MIVO DEVELOPMENT s. r. o., se sídlem v P., zastoupeného Mgr. L.H., advokátkou, se sídlem v P., proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 27. května 2019, č. j. KSBR 45 INS XY, 4 VSOL XY, ve znění opravného usnesení téhož soudu ze dne 14. ledna 2020, č. j. KSBR 45 INS XY, 4 VSOL XY, tak, že usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 27. května 2019, č. j. KSBR 45 INS XY, 4 VSOL XY, ve znění opravného usnesení téhož soudu ze dne 14. ledna 2020, č. j. KSBR 45 INS XY, 4 VSOL XY, se v potvrzující části prvního výroku mění tak, že usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 26. září 2018, č. j. KSBR 45 INS XY, se mění tak, že přihláška pohledávky č. P1 věřitele č. 1 MIVO DEVELOPMENT s. r. o. se neodmítá ani v rozsahu dílčích pohledávek č. 1 ve výši 98 031,03 Kč a č. 2 ve výši 105 000 Kč.

Z odůvodnění:

[1] Usnesením ze dne 26. září 2018, č. j. KSBR 45 INS XY, Krajský soud v Brně (dále jen „insolvenční soud“) odmítl přihlášku pohledávky č. P1 věřitele č. 1 MIVO DEVELOPMENT s. r. o. (bod I. výroku) a rozhodl, že právní mocí tohoto rozhodnutí končí účast věřitele č. 1 v insolvenčním řízení (bod II. výroku).

[2] Insolvenční soud vyšel zejména z toho, že:

1/ Usnesením ze dne 27. března 2014, č. j. KSBR 45 INS XY, insolvenční soud (kromě dalšího) zjistil úpadek dlužnice V. K., povolil oddlužení dlužnice, ustanovil insolvenční správkyni JUDr. Zdeňku Pechancovou a vyzval věřitele, kteří dosud nepřihlásili své pohledávky, aby tak učinili do 30 dnů ode dne tohoto rozhodnutí, a poučil je o důsledcích pozdního uplatnění jejich pohledávek.

2/ Věřitel č. 1 uplatnil v insolvenčním řízení přihláškou (po doplněních a částečných zpětvzetích učiněných ještě před přezkumným jednáním) celkem 5 pohledávek v souhrnné výši 639 960,26 Kč, přičemž pohledávky č. 1 až 4 uplatnil jako zajištěné majetkem dlužnice. Pohledávku č. 1 uplatnil ve výši 284 846,95 Kč s tím, že co do výše 54 698,95 Kč je vykonatelná. Pohledávky č. 2 až 4 přihlásil jako nevykonatelné ve výši 219 156,88 Kč, 10 411,44 Kč a 72 062,22 Kč a pohledávku č. 5 pak ve výši 53 482,77 Kč jako vykonatelnou. Přihláška je vedena pod č. P1.

3/ Insolvenční správkyně popřela na přezkumném jednání dne 4. července 2014 co do pravosti a pořadí pohledávky č. 1 až 4 a pohledávku č. 5 popřela co do výše 24 962,24 Kč (uznala ji ve výši 28

520,53 Kč). Celkem tedy popřela pohledávky věřitele č. 1 ve výši 611 439,73 Kč a uznala ve výši 28 520,53 Kč.

4/ Usnesením ze dne 21. května 2018, č. j. (70) 45 ICm XY, insolvenční soud schválil soudní smír účastníků (insolvenční správkyně coby žalobkyně a věřitele č. 1 coby žalovaného) v incidenčním sporu o určení pravosti (vykonatelné) pohledávky tak, že pohledávka č. 1 je po právu ve výši 54 698,95 Kč a pohledávka č. 5 je po právu ve výši 53 482, 77 Kč.

5/ Usnesením ze dne 21. května 2018, č. j. (70) 45 ICm XY, insolvenční soud schválil soudní smír účastníků (věřitele č. 1 coby žalobce a insolvenční správkyně jako žalované) v incidenčním sporu o určení pravosti (nevykonatelné) pohledávky tak, že pohledávka č. 1 je po právu ve výši 43 332,08 Kč, pohledávka č. 2 je po právu ve výši 105 000 Kč a pohledávky č. 3 a 4 nejsou po právu.

6/ Usnesením ze dne 20. srpna 2018, č. j. KSBR 45 INS XY, insolvenční soud rozhodl, že přihláška pohledávky č. P1 věřitele č. 1 se v částce 383 446,46 Kč odmítá (bod I. výroku) a že právní mocí tohoto usnesení účast věřitele č. 1 v tomto rozsahu v insolvenčním řízení končí (bod II. výroku). Usnesení nabylo právní moci dne 18. září 2018.

[3] Insolvenční soud – cituje § 178 odst. 1 a § 185 zákona č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona) – uzavřel, že po skončení zmíněných incidenčních sporů soudními smíry zůstaly celkem věřiteli č. 1 uznány přihlášené pohledávky v souhrnné výši 256 513,80 Kč, tedy jeho pohledávky byly zjištěny ve výši menší, než bylo 50 % přihlášené částky 639 960,26 Kč; proto je i ve zbývající části odmítl a ukončil účast věřitele č. 1 v insolvenčním řízení.

[4] K odvolání věřitele č. 1 Vrchní soud v Olomouci v záhlaví označeným rozhodnutím změnil usnesení insolvenčního soudu v bodě I. výroku tak, že přihláška pohledávky č. P1 věřitele č. 1 se – pokud jde o dílčí pohledávku č. 5 ve výši 53 482,77 Kč – neodmítá; ve zbývající části bodu I. výroku usnesení insolvenčního soudu potvrdil (první výrok). Usnesení insolvenčního soudu současně změnil v bodě II. výroku tak, že právní mocí usnesení insolvenčního soudu účast věřitele č. 1 v insolvenčním řízení nekončí (druhý výrok).

[5] Odvolací soud – cituje § 178 odst. 1 a § 185 insolvenčního zákona a závěry usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. dubna 2018, sen. zn. 29 NSČR 75/2016, uveřejněného pod číslem 57/2019 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 57/2019“), které je (stejně jako další níže uvedená rozhodnutí) veřejnosti dostupné na webových stránkách Nejvyššího soudu – uzavřel, že insolvenční soud pochybil, jestliže všechny dílčí pohledávky přihlášené do insolvenčního řízení přihláškou pohledávky č. P1 posuzoval jako jednu pohledávku a přihlášku pohledávky poté podle § 178 odst. 1 insolvenčního zákona v celém rozsahu odmítl. Z obsahu spisu vyplynulo, že dílčí pohledávka č. 1 tvořená pouze příslušenstvím byla přihlášená ve výši 284 846,95 Kč a byla zjištěna ve výši 98 031,03 Kč, což je méně než 50 %. Dílčí pohledávka č. 2 tvořená jistinou a příslušenstvím byla přihlášená ve výši 219 156,88 Kč a zjištěna ve výši 105 000 Kč, což je méně než 50 %. Dílčí pohledávka č. 5 byla přihlášená ve výši 53 482,77 Kč a v této výši byla také zjištěna. Odvolací soud proto dospěl k závěru, že k přihlášeným dílčím pohledávkám č. 1 a č. 2 se podle § 178 odst. 1 insolvenčního zákona nepřihlíželo ani v rozsahu, ve kterém byly zjištěny. Věřitel č. 1 měl v řízení zjištěnu pouze dílčí pohledávku č. 5 ve výši 53 482,77 Kč.

[6] Odvolací námitka věřitele č. 1, že je-li pohledávka zjištěna v důsledku uzavření smíru v incidenčním sporu, § 178 insolvenčního zákona se nepoužije, shledal odvolací soud nedůvodnou, s tím, že nemá oporu v insolvenčním zákoně. Věta první, část věty za středníkem § 178 odst. 1 insolvenčního zákona na tento případ nedopadá.

[7] Proti potvrzující části usnesení odvolacího soudu podal věřitel č. 1 dovolání, jehož přípustnost

vymezuje ve smyslu § 237 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky procesního práva, která v rozhodovací praxi dovolacího soudu dosud nebyla řešena. Tvrdí, že napadené usnesení spočívá na nesprávném právním posouzení, a navrhuje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

[8] Dovolatel formuluje otázku, zda má uzavření soudního smíru účinky pouze v rámci incidenčního sporu samotného nebo se pro účely aplikace sankce dle § 178 odst. 1 insolvenčního zákona promítá do insolvenčního řízení jako celku; konkrétně, „zda projev vůle věřitele v incidenčním sporu spočívající v částečném zpětvzetí svých přihlášených pohledávek ve formě uzavření smíru, jež byl následně schválen insolvenčním soudem, představuje projev vůle věřitele ve smyslu částečného zpětvzetí přihlášky pohledávky, které se promítá do insolvenčního řízení v jehož rámci byl incidenční spor veden“.

[9] Podle dovolatele jsou incidenční spory nedílnou součástí insolvenčního řízení a procesní kroky věřitelů, k nimž v jejich rámci dojde, nelze oddělit od zbytku insolvenčního řízení. Jestliže věřitel v rámci incidenčního sporu při uzavření smíru zcela zjevně projevil vůli vzdát se svého procesního postavení coby přihlášený věřitel, pak nelze přijímat rozhodnutí, která budou tuto skutečnost pomíjet. Tím, že věřitel uzavřel soudní smír, na jehož základě došlo pouze k částečnému zjištění pohledávky, projevil nade vší pochybnost vůli odpovídající částečnému zpětvzetí přihlášky. Tomuto názoru ostatně odpovídá i opačná procesní situace. Dojde-li v průběhu incidenčního sporu o určení pravosti a výše pohledávky ke zpětvzetí přihlášky či popěrného úkonu, pak soud řízení o podané žalobě zastaví pro odpadnutí předmětu sporu. Promítají-li se procesní úkony v insolvenčním řízení do incidenčního sporu, nevidí dovolatel žádný ospravedlnitelný důvod, proč by tomu v situaci opačné mělo být jinak a uzavření soudního smíru by se jakožto projev vůle věřitele nemělo projevit jako částečné zpětvzetí pohledávky.

[10] Dále zdůrazňuje, že dle § 178 odst. 2 insolvenčního zákona se pro účely posouzení, zda jsou splněny podmínky uvedené v § 178 odst. 1 insolvenčního zákona, nepovažuje za přihlášenou ta část pohledávky, kterou vzal věřitel účinně zpět předtím, než nastal účinek, na jehož základě se podle tohoto zákona nepřihlíží k popěrné části pohledávky. V případě uzavření soudního smíru v rámci incidenčního sporu o popření pravosti a výše pohledávky jde podle dovolatele o specifickou situaci, kdy projev vůle věřitele (zpětvzetí přihlášky) a popěrné úkony insolvenčního správce nabývají účinnosti stejným okamžikem, a to z vůle obou zúčastněných stran. Dovolatel má za to, že tato situace nebyla při přijímání příslušné právní normy brána v potaz a je ji třeba vykládat v souladu s účelem insolvenčního řízení, jímž je především narovnání vztahů mezi dlužníkem a osobami dotčenými jeho úpadkem. Naplnění tohoto účelu zcela jistě neodpovídá přepjatě formalistický výklad, podle něž by podmínky uvedené v § 178 odst. 2 insolvenčního zákona nebyly za tohoto stavu splněny. Uzavřel-li dovolatel v rámci incidenčního sporu de facto dohodu s insolvenčním správcem o rozsahu, v němž budou přihlášené pohledávky zjištěny, projevil vůli odpovídající částečnému zpětvzetí. Dovolatel je přesvědčen, že na danou problematiku je nezbytné nahlížet i z hlediska zachování hospodárnosti řízení. Požadavek, aby z pohledu aplikace § 178 odst. 2 insolvenčního zákona byl též projev vůle uskutečněn jak v incidenčním sporu tak v insolvenčním řízení postrádá opodstatnění.

[11] S přihlédnutím k době vydání napadeného usnesení je pro dovolací řízení rozhodný občanský soudní řád v aktuálním znění (článek II bod 2. zákona č. [296/2017](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony).

[12] Nejvyšší soud shledává dovolání přípustným podle § 237 o. s. ř. pro řešení dovoláním předestřené problematiky, neboť se jí dosud v dotčených souvislostech nezabýval.

[13] Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto - v hranicích právních otázek vymezených dovoláním - zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

[14] Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

[15] Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

[16] V projednávané věci je určující odpověď na otázku, zda následky (sankce) podle § 178 insolvenčního zákona nastávají i tehdy, jestliže v důsledku uzavření a schválení soudního smíru v incidenčním sporu o pravost či výši přihlášené pohledávky (v odporovém sporu) dojde k tomu, že je pohledávka věřitele zjištěna v rozsahu menším než 50 % její původně přihlášené výše.

[17] Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou podstatná následující ustanovení insolvenčního zákona:

Podle § 5 písm. a/ insolvenčního zákona insolvenční řízení spočívá na zásadě, že insolvenční řízení musí být vedeno tak, aby žádný z účastníků nebyl nespravedlivě poškozen nebo nedovoleně zvýhodněn a aby se dosáhlo rychlého, hospodárného a co nejvyššího uspokojení věřitelů.

Dle § 162 odst. 2 insolvenčního zákona smír uzavřený v incidenčním sporu insolvenčním správcem může insolvenční soud schválit, jen jestliže s ním souhlasí věřitelský výbor.

Podle § 178 insolvenčního zákona bude-li po přezkoumání postupem podle tohoto zákona přihlášená pohledávka zjištěna tak, že skutečná výše přihlášené pohledávky činí méně než 50 % přihlášené částky, k přihlášené pohledávce se nepřihlíží ani v rozsahu, ve kterém byla zjištěna; to neplatí, záviselo-li rozhodnutí insolvenčního soudu o výši přihlášené pohledávky na znaleckém posudku nebo na úvaze soudu. Věřiteli, který takovou pohledávku přihlásil, může insolvenční soud na návrh insolvenčního správce uložit, aby ve prospěch majetkové podstaty zaplatil částku, kterou určí se zřetelem ke všem okolnostem přihlášení a přezkoumání pohledávky, nejvýše však částku, o kterou přihlášená pohledávka převýšila rozsah, ve kterém byla zjištěna; jde o incidenční spor (první odstavec). Pro účely posouzení, zda jsou splněny podmínky uvedené v odstavci 1, se nepovažuje za přihlášenou ta část pohledávky, kterou vzal věřitel účinně zpět předtím, než nastal účinek, na základě kterého se podle tohoto zákona nepřihlíží k popřené části pohledávky (druhý odstavec).

Dle § 184 odst. 1 insolvenčního zákona věřitel, který podal přihlášku pohledávky nebo na něhož se hledí jako na věřitele přihlášeného, může kdykoli v průběhu insolvenčního řízení vzít přihlášku pohledávky zpět. Insolvenční soud vezme zpětvzetí přihlášky na vědomí rozhodnutím, které se zvláště doručuje věřiteli, dlužníku a insolvenčnímu správcí; odvolání proti němu může podat jen věřitel nebo osoba, která podala návrh na vstup do řízení na místo věřitele (§ 183 odst. 2). Právní mocí tohoto rozhodnutí věřitelova účast v řízení končí.

Podle § 185 insolvenčního zákona, jestliže v průběhu insolvenčního řízení nastala skutečnost, na základě které se podle tohoto zákona k přihlášce pohledávky nebo k přihlášené pohledávce nepřihlíží, insolvenční soud odmítne přihlášku rozhodnutím, proti kterému je odvolání přípustné a které se doručuje zvláště přihlášenému věřiteli, dlužníku a insolvenčnímu správcí; odvolání proti němu může podat jen přihlášený věřitel. Právní mocí takového rozhodnutí účast tohoto věřitele v insolvenčním řízení končí; o tom insolvenční soud přihlášeného věřitele uvědomí ve výroku rozhodnutí.

Dle § 187 insolvenčního zákona pro část přihlášené pohledávky platí postup podle § 184 až 186 obdobně.

Podle § 201 insolvenčního zákona pohledávka je zjištěna

a/ jestliže ji nepopřel insolvenční správce ani žádný z přihlášených věřitelů,

b/ jestliže ji nepopřel insolvenční správce a insolvenční soud odmítl její popření přihlášeným věřitelem,

c/ jestliže insolvenční správce nebo přihlášený věřitel, který ji popřel, vezme své popření zpět, nebo

d/ rozhodnutím insolvenčního soudu ve sporu o její pravost, výši nebo pořadí (první odstavec).

Vykonatelná pohledávka je zjištěna také tehdy, jestliže insolvenční správce nepodal včas žalobu o její popření nebo byla-li taková žaloba zamítnuta anebo řízení o ní skončilo jinak než rozhodnutím ve věci samé (druhý odstavec).

Rozhodnutí insolvenčního soudu o pravosti, výši nebo pořadí pohledávek jsou účinná vůči všem procesním subjektům (čtvrtý odstavec).

[18] Ve výše uvedené podobě, pro věc rozhodné, platila citovaná ustanovení insolvenčního zákona v době, kdy insolvenční soud schválil oba smíry v incidenčních sporech (21. května 2018) a nedoznala změn do vydání napadeného usnesení.

[19] Pro řešení předestřené otázky jsou příléhavé následující judikatorní závěry:

1/ Prostřednictvím usnesení o odmítnutí přihlášky podle § 185 insolvenčního zákona se v insolvenčním řízení deklaruje již dříve nastalá skutečnost, s jejíž existencí spojuje insolvenční zákon ten důsledek, že se nepřihlíží k přihlášce pohledávky nebo k přihlášené pohledávce (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. prosince 2009, sen. zn. 29 NSČR 18/2009, uveřejněné pod číslem 64/2010 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek).

2/ Ustanovení § 178 insolvenčního zákona upravuje sankční postih dvojího druhu. První sankce (podle věty první) spočívá v tom, že činí-li zjištěná (skutečná) výše přihlášené pohledávky méně než 50 % přihlášené částky, k přihlášené pohledávce se nepřihlíží ani v rozsahu, ve kterém byla zjištěna (věřitel se nebude moci podílet v insolvenčním řízení na poměrném uspokojení přihlášené pohledávky ani v její zjištěné výši). Této sankci se věřitel může vyhnout tím, že racionálně přistoupí k uplatnění svých nároků v insolvenčním řízení. Hranice 50 % je dostatečně vysoká k tomu, aby rozumně uvažující věřitel byl schopen odhadnout svůj úspěch s přihlášenou pohledávkou v rozsahu, při němž se nedostane do konfliktu se sankcí nastavenou § 178 větou první insolvenčního zákona, ve znění účinném do 31. prosince 2013. K tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. září 2013, sen. zn. 29 NSČR 53/2011, uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 11, ročníku 2014, pod číslem 135, jehož závěry Nejvyšší soud zformuloval též na základě argumentů obsažených v usnesení pléna Ústavního soudu ze dne 23. dubna 2013, sp. zn. Pl. ÚS 36/09, jakož i rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. února 2018, sen. zn. 29 ICdo 30/2016, uveřejněný pod číslem 40/2019 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, či R 57/2019.

3/ Pro účely posouzení, zda jsou splněny podmínky uvedené v § 178 větě první insolvenčního zákona, se nepovažuje za přihlášenou ta část pohledávky, kterou vzal přihlášený věřitel účinně zpět předtím, než nastal účinek, na základě kterého se podle insolvenčního zákona nepřihlíží k popřené části pohledávky. Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. července 2014, sen. zn. 29 NSČR 82/2012, uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 1, ročníku 2015, pod číslem 10. K tomu budiž dodáno,

že šlo o výklad insolvenčního zákona ve znění (do 31. prosince 2013), které tehdy neobsahovalo pravidlo vyjádřené s účinností od 1. ledna 2014 v § 178 odst. 2 insolvenčního zákona.

4/ Smír je procesním institutem, jímž se má umožnit účastníkům, aby skončili soudní řízení na základě dohody a sami tak odstranili svým dispozičním úkonem vzniklý spor, s tím, že v tom je i podstata rozdílu mezi soudním smírem a autoritativním meritorním rozhodnutím, což nalézá svůj výraz i v jejich odlišné právní úpravě (rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. ledna 2006, sp. zn. 30 Cdo 641/2005, uveřejněný pod číslem 23/2007 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Obsahem přípustného smíru je dohoda, kterou se upravují hmotněprávní vztahy, jež jsou předmětem řízení; nelze vyloučit, aby byly upraveny i jiné vztahy, než ty, které jsou vymezeny předmětem řízení, neboť je tu podmínkou přípustnosti smíru, aby povaha věci uzavření smíru připouštěla. Jestliže smír svým obsahem upravuje vztahy nad rámec dosavadního předmětu řízení, jde o smír přípustný, neboť tu jde o dispozici návrhem a schválením smíru připouští soud i tuto dispozici. Smír jako dohoda účastníků, u níž se předpokládá existence nejistých, neurčitých nebo sporných práv, je narovnáním, popřípadě dohodou o vzdání se práva [stanovisko občanskoprávního kolegia bývalého Nejvyššího soudu ČR z 11. listopadu 1986, Cpj 44/86, uveřejněné pod číslem 16/1987 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 16/1987“), rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. června 2015, sp. zn. 29 Cdo 1962/2013, uveřejněný pod číslem 22/2016 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 22/2016“)]. Smír může svým obsahem překročit rámec předmětu řízení; vždy však z něho musí být patrné, jak byly vypořádány nároky, které byly předmětem řízení (R 16/1987, R 22/2016).

5/ Povaha věci nevylučuje u sporů o pravost, výši nebo pořadí přihlášených pohledávek (§ 159 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona) uzavření soudního smíru (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. února 2013, sen. zn. 29 ICdo 5/2012, uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 2, ročník 2014, pod číslem 22). K tomu srov. i rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. července 2019, sen. zn. 29 ICdo 108/2017, uveřejněný pod číslem 31/2020 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

[20] Smysl úpravy § 178 insolvenčního zákona ozřejmuje důvodová zpráva k vládnímu návrhu insolvenčního zákona, který projednávala Poslanecká Sněmovna Parlamentu České republiky ve svém 4. volebním období 2002 - 2006 jako tisk č. 1120, ve své Zvláštní části (K § 176 až § 182) na str. 199, takto:

„Ustanovení § 176 věty druhé osnovy zakotvuje nově pravidlo, podle kterého přihlášku bude možné podat jen na předepsaném formuláři, jehož konečnou podobu upraví prováděcí právní předpis (srov. i § 431). V návaznosti na pravidlo formulované v § 176 větě první osnovy upravují ustanovení § 178, 179, 181 a 182 osnovy postupy stíhající uplatňování přehnaných (neopodstatněných) pohledávek v insolvenčním řízení nebo neopodstatněný pokus o uspokojení pohledávky v lepším pořadí, včetně ručení osob, které za věřitele takovou přihlášku podepsaly. Snahou této úpravy je předejít (na základě zkušeností s podobnými postupy v konkursním řízení podle stávajícího zákona) účelovým manipulacím s přihláškami za účelem posílení vlivu věřitelů na schůzi věřitelů a ve věřitelských orgánech. Ustanovení § 180 pak v této souvislosti nově upravuje možnost věřitele vzdát se do doby zjištění přihlášené pohledávky výkonu práv v insolvenčním řízení s ní spojených a tím předejít možným sankcím plynoucím ze zákona neodpovídajícího (a k tíži tohoto věřitele jdoucího) uplatnění pohledávky v insolvenčním řízení.“

[21] Dále je nutno zohlednit zvláštní část důvodové zprávy k vládnímu návrhu pozdějšího zákona č. [294/2013](#) Sb., kterým se mění zákon č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. [312/2006](#) Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů, který projednávala Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky ve svém 6. volebním období (2010 - 2013) jako tisk č. 929/0, a to část „K bodům 92 až 96 (§178 až § 180 a § 182)“ osnovy na str. 136, v níž je uvedeno:

„Text ustanovení § 178 odst. 2 a § 179 odst. 2 je výslovným pojmenováním dosud v daných souvislostech takto nevnímaného stávajícího zákonného stavu. I podle stávajícího znění insolvenčního zákona je totiž zjevné, že výsledek případného incidenčního sporu (nebo účinek popření pohledávky) by měl být poměřován stavem přihlášené pohledávky v době, kdy takový výsledek nebo účinek nastal. Zde se prosazuje zájem na tom, aby věřitel v případě potřeby sám korigoval rozsah přihlašovaných nároků (a tím snížil míru rizika, že bude docházet ke zkrácení výsledků hlasování věřitelů o významných otázkách insolvenčního řízení), jemuž lze přičíst vyšší prioritu než automatickému prosazení sankce podle § 178 odst. 1 věty první respektive podle § 179 odst. 1 věty první insolvenčního zákona.“

[22] Z takto ustaveného legislativního a judikatorního rámce lze v poměrech projednávané věci uzavřít následující.

[23] Jak výslovně plyne z § 178 odst. 2 insolvenčního zákona, z citované důvodové zprávy k zákonu č. [294/2013 Sb.](#) nebo i ze závěrů usnesení Nejvyššího soudu sen. zn. 29 NSČR 82/2012, je na přihlášeném věřiteli předejít sankci dle § 178 odst. 1 věty první insolvenčního zákona tím, že pohledávku vezme částečně zpět předtím, než nastanou účinky jejího zjištění v rozsahu menším než 50 % původně přihlašované výše.

[24] Uzavřením smíru v odporovém sporu ve své podstatě insolvenční správce, případně popírající věřitel nebo dlužník v reorganizaci nebo oddlužení (dále jen popírající osoba), nakládá popěrným právem (bere v různé míře zpět své popření s důsledky dle § 201 odst. 1 písm. c/ insolvenčního zákona, případně u vykonatelné pohledávky činí v různé míře zpětvzetí žaloby) a věřitel nakládá s přihláškou pohledávky. Účinky takových úkonů nastávají okamžikem schválení soudního smíru insolvenčním soudem, čímž dojde ke zjištění pohledávky věřitele ve sjednaném rozsahu dle § 201 odst. 1 písm. d/ insolvenčního zákona. V rozsahu, ve kterém pohledávka není zjištěna, se k ní nepřihlíží a insolvenční soud postupuje dle § 185 insolvenčního zákona.

[25] Jinak řečeno, při uzavírání smíru popírající osoba uzavírá s věřitelem dohodu za účelem jejího autoritativního potvrzení insolvenčním soudem, podle které může být ujednáno a dosaženo stejného výsledku, jako kdyby popírající osoba částečně vzala zpět své popření a přihlášený věřitel částečně vzal zpět přihlášku pohledávky. Tím obě strany sporu dosáhnou hospodárným způsobem stejného následku a dojde ke zjištění pohledávky dle § 201 odst. 1 písm. d/ insolvenčního zákona.

[26] Ačkoli insolvenční zákon na takovou situaci výslovně nepamatuje, Nejvyšší soud nepochybuje o tom, že stejného výsledku jako zpětvzetím přihlášky pohledávky dle § 178 odst. 2 insolvenčního zákona může být dosaženo i uzavřením smíru v incidenčním sporu dle § 159 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona, tedy v incidenčním sporu o pravost či výši přihlášené pohledávky, a jeho následným schválením. Je-li takový smír uzavřen (a schválen) a činí-li zjištěná výše pohledávky méně než 50 % její původně přihlášené výše, nedochází tím k naplnění podmínek pro uplatnění některé ze sankcí dle § 178 odst. 1 insolvenčního zákona (s výjimkou případné aplikace § 182 insolvenčního zákona).

[27] Opačný výklad jde proti smyslu a účelu úpravy § 178 insolvenčního zákona i proti podstatě soudního smíru, ve kterém mohou strany sporu vypořádat veškeré vztahy týkající se předmětu sporu, je-li to podle právních předpisů možné. Požadavek, aby věřitel, který se chce vyhnout sankci dle § 178 odst. 1 insolvenčního zákona, musel vždy nejprve vzít přihlášku pohledávky zpět, vyčkat právní moci rozhodnutí dle § 184 insolvenčního zákona a až poté by mohl uzavřít s popírající osobou smír v odporovém sporu, by byl výrazem přepjatého formalismu.

[28] Lze tedy shrnout, že rozhodnutí, jímž insolvenční soud za podmínek formulovaných v § 162 odst. 2 insolvenčního zákona ve sporu o určení pravosti nebo výše přihlášené pohledávky schválí smír

účastníků, podle kterého pohledávka zčásti nebude považována za pravou nebo podle kterého bude výše pohledávky určena menší než přihlášenou částkou, má v tomto rozsahu účinky srovnatelné s částečným zpětvzetím pohledávky ve smyslu § 178 odst. 2 insolvenčního zákona.

[29] V poměrech projednávané věci tudíž uzavřením obou smírů došlo k vypořádání sporných přihlášených pohledávek dovolatele i popěrných úkonů insolvenční správky. Jiným způsobem tak bylo dosaženo téhož výsledku, jako kdyby insolvenční správky vzala zpět popření pohledávek dovolatele v rozsahu dílčích pohledávek č. 1 ve výši 98 031,03 Kč, č. 2 ve výši 105 000 Kč a č. 5 ve výši 53 482,77 Kč, tedy celkem uznala pohledávky dovolatele ve výši 256 513,80 Kč, a současně by dovolatel „vzal zpět“ dílčí pohledávky č. 1 ve výši 186 815,92 Kč, č. 2 ve výši 114 156,88 Kč, č. 3 v celé výši 10 411,44 Kč a č. 4 v celé výši 72 062,22 Kč (celkem 383 446,46 Kč). Zbývá dodat, že odvolací soud správně posuzoval každou pohledávku zvlášť, ale u dílčích pohledávek č. 1 a 2 nesprávně automaticky aplikoval sankci dle § 178 odst. 2 první věty insolvenčního zákona, neboť dovolatel je vzal částečně „zpět“ a dílčí pohledávky č. 3 a 4 pak zcela zpět sjednaným smírem, tedy nejpozději současně se zjištěním jeho pohledávek v rozsahu částky 256 513,80 Kč. Materiálně tak nedošlo ke splnění podmínek pro uplatnění zmíněné sankce.

[30] Pro odstranění pochybností na dané téma budiž na tomto místě zdůrazněno, že srovnání s postupem dle § 178 odst. 2 insolvenčního zákona lze provést (též s přihlédnutím k tomu, že o schválení smíru rozhoduje právě insolvenční soud) jen u soudem schváleného smíru; prostá mimosoudní dohoda účastníků odporového sporu, na jejímž základě vezme přihlášený věřitel (je-li žalobcem) odporovou žalobu zcela nebo zčásti zpět, takové účinky nemá (již proto ne, že v důsledku takové „dohody“ nenastávají účinky zjištění pohledávky dle § 201 odst. 1 písm. d/ insolvenčního zákona).

[31] Jelikož právní posouzení věci, na němž rozhodnutí odvolacího soudu spočívá, není správné a protože současně dosavadní výsledky řízení ukazují, že je možné o věci rozhodnout, Nejvyšší soud, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), rozhodnutí odvolacího soudu v napadeném rozsahu změnil tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto rozhodnutí (§ 243d písm. b/, § 220 o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Střídavá péče](#)
- [Restituce](#)
- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)
- [Důkazní břemeno](#)
- [Dokazování, neúčinnost právního jednání](#)